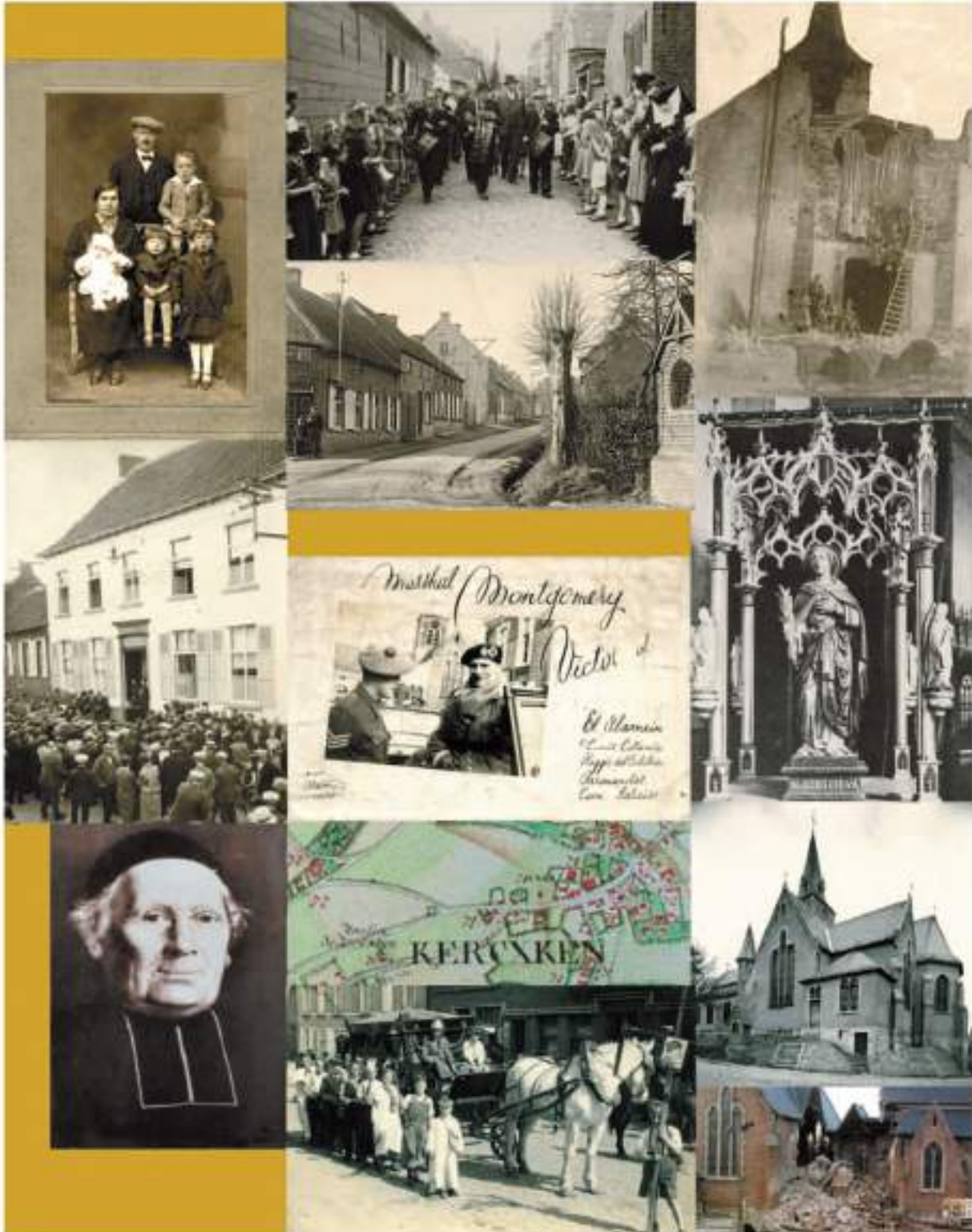

HEEMKUNDIGE KRING

Haaltert & deegemeenten

Werkgebied: Denderhoutem, Haaltert, Heldergerm,
Kerksken, Terjoden

Mededelingen Heemkundige Kring
Haaltert - 3-maandelijks ledenblad
35e jaargang 2015 - nr. 4

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
053/83.08.81

Medewerkers:

Denderhoutem:

Luc Pots
Hans Sonck
Raf Hendrickx

Haaltert:

Wim Allaer
Jan Paul De Graeve
Marc De Moyer
Rik De Schepper
John Scheerlinck
Christophe Provost
Staf Versavel

Heldergerm:

Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel - ledenadministratie

Documentatiecentrum:

Warandegebouw
Sint-Goriksplein 17 - 9450 Haaltert.
Elke donderdag van en eerste zondag
van de maand van 10 tot 12 u. ,
uitgezonderd juli en augustus.

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: € 12
Steunend lid: € 18
Erelid: € 25
Rek.nr. BE40 4395 0830 6163
Heemkundige Kring Haaltert
Email: willydeloose@skynet.be
info@hkhaaltert.be
Website: www.hkhaaltert.be

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten.
Teksten mogen overgenomen worden mits bronvermelding.
HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

Redactioneel

Beste allemaal,

Schoorvoetend naderen wij het jaareinde, de tijd van de koude, kille, korte dagen. Een tijd om even achterom te kijken. Was je tevreden? Kon de inhoud van het tijdschrift uw interesse opwekken? Wat dacht u van de vernieuwde look? Vierkleurendruk op kwaliteitspapier en verzending in beschermhoes. Het moge voor u normaal en geen hinderpaal wezen, dat wij genoodzaakt zijn de lidmaatschapsbijdrage te verhogen. Het is trouwens bijna 10 jaar geleden dat er een aanpassing gebeurde. Wij zijn u enorm dankbaar voor uw hernieuwing. Ook onze steunende en ereleden verdienen onze waardering. Voor de nieuwe lidmaatschapsbedragen, zie de colofon hiernaast. Onze vrijwillige medewerkers hebben hun best gedaan om een piekfijn tijdschrift te bezorgen. Mocht u hiaten aantreffen, laat het ons weten. Uw suggesties worden met dank aanvaard. Graag publiceren wij ook interessante bijdragen van onze lezers. Kruip in de pen en bezorg ons een artikel, zodat wij de volgende jaargang opnieuw vier nummers kunnen publiceren die onze (bijna) 400 abonnees kunnen boeien. Bij dit jaareinde bieden wij ook onze wensen aan voor een probleemloos 2016. De wensen neergeschreven door Nera Redant mogen ook de onze zijn.

Nieuwjaarswens 2016

*Alles gaat alles komt
zo weinig voor eeuwig en altijd
zo 2015 zo 2016.*

*In dat besef gaan we verder
onder stralende zon of striemende regen
met of zonder onze geliefden
zorgend zoekend het paradijselijk geluk
nu en later.*

*Mag ik je dan bemoedigen aanvuren
doorgaan niet opgeven
strijden de strijd
gehoorzamen de plicht tot optimisme
de tirannie van welbehagen
uitbundig ongebreideld.*

*Of mag het ietsje pietsje minder zijn
een scheutje pijn en onmacht
een spatje verdriet
een scheur in het harnas
zodat kwetsbaarheid
jouw onblusbaar verlangen
omtovert tot stille tevredenheid
twijfelend gedragen
in granieten geborgenheid goedheid.*

Ik wens je ... alle succes.

2014-18 2014-2015-2016-2017-2018

Hulp voor de soldaten en voor de bevolking gedurende WO I

Oorlogsmeters

Niet alleen op plaatselijk vlak werden hulpcomités opgericht, ook nationaal en internationaal werd geijverd voor materiële hulp aan de geteisterde bevolking.

In deze actie speelden twee leden van de Haaltertse familie de Sadeleer een zeer belangrijke rol: minister van Staat, Louis de Sadeleer (1) en zijn 23-jarige ongehuwde dochter Marie-Louise. Zij woonden op het Dorp, pal tegenover de kerkingang. In dit 18e eeuwse gebouw zetelde eertijds de Vierschaar (soort rechtbank), later werd het herberg 'de vierschaar' en later in de jaren zeventig huisden er de gemeentediensten.

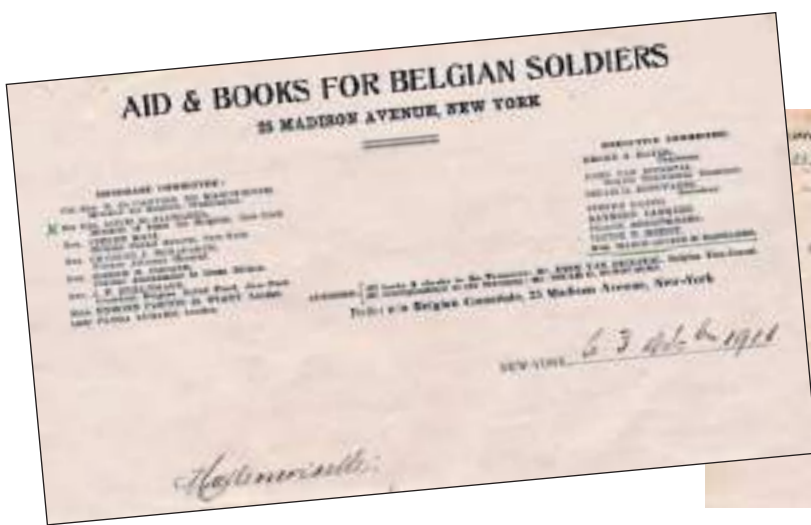
In augustus 1914 installeerde de Belgische regering een commissie geleid door Henry Carton de Wiart (minister van Justitie) en bestaande uit vier ministers (Louis de Sadeleer, Paul Heymans, Emile Vandervelde en graaf Louis de Lichtervelde) die onderhandelde met de koning van Engeland en met de president van de USA over de dramatische gebeurtenissen bij de inval van het Duitse leger in België. Zij rapporteerden officieel '*que les Allemands avaient violé le droit des peuples*'. De inwoners van Luik, Aarschot, Leuven, Dinant waren de eerste slachtoffers van het brute oorlogsgeweld.

Na de val van Antwerpen (10 oktober 1914) vervoegden de commissieleden zich bij de regering die zich in Le Havre geïnstalleerd had, weliswaar zonder senator de Sadeleer: onze dorpsgenoot werd verzocht in de Verenigde Staten te blijven om er een hulpprogramma te starten en om fondsen te verzamelen, ondermeer voor de heropbouw van de verwoeste Universiteit van Leuven en voor materiële steunverlening aan de getroffen bevolking. Voedingswaren, zoals meel, werden bezorgd aan hulpbehoevende gezinnen. Het meel werd in mooi beschilderde zakken getransporteerd (zie bijdrage van Luc Pots elders in dit nummer),

Op de keerzijde van de verpakking stond: '*Durant la guerre 1914-18, aide des Etats-Unis d'Amérique à la Belgique où régnait la farine*'.

Aangezien de echtgenote van minister de Sadeleer op 30 maart 1919 overleden was liet hij, door tussenkomst van de Belgische consul, in april 1915 zijn twee kinderen, Marie-Louise en Etienne naar New-York komen. Samen werkten zij aan verscheidene hulpprogramma's en de resultaten waren legio.

'*The Belgium Relief Committee of the Emergency Aid of Pennsylvania*', '*American Aid for Homeless Belgian Children*', '*Oeuvre Belge du laits pour les petits*', '*La santé de l'enfance*', '*Aid for Destitute Belgian Women and Children and Belgian Orphans*' mochten een beroep doen op de steun van de Amerikaanse bevolking.

In 'De Gazette van Malines' van 28 november 1918 verscheen een artikel, 'Bazaar der Bondsgenooten', waarin de lof gezwaaid werd over minister van Staat de Sadeleer en dochter Marie-Louise en waarin een warme oproep gedaan werd voor geldelijke steun:

'In het Grand Central Palace te New York, werd den 24 november een luisterrijk bazaar der bondgenooten geopend, die drije weken duren zal. Op dit liefdadigheidsfeest wordt België vertegenwoordigd door 'Het Steunwerk der Noodlijdende Belgische Vrouwen en Kinderen en der Verminkte Belgische Soldaten' dat gesticht werd door Juffer Marie-Louise de Sadeleer...Het comiteit, de liefdadigheid en vrijgevendheid der Belgen ten opzichte hunner rampzalige landgenooten kennende, hoopt dat de Belgen van Maline en van alle delen van de VS geschenken en giften zullen willen opzenden...Alle geldelijke en stoffelijke giften kan men zenden naar Juffer Marie-Louise de Sadeleer, 9 East 99th Street, New York.'

Behalve in dit belangrijke hulpprogramma was Marie-Louise ook zeer actief in de organisatie 'Oorlogsmeters-Marraines de guerre'(2).

Het 'Verbond der Oorlogsmeters voor Belgische Soldaten' was in Nottingham gevestigd. Nadien volgden ook vestigingen in Amerika, Frankrijk en Nederland.

Belgische soldaten zochten een correspondent in het buitenland, vooral met het oog op de vervolmaking van hun talenkennis.

In Amerika werden de namen van Belgische soldaten gepubliceerd, met de bedoeling dat er meisjes zouden op reageren. De toenmalige minister van Buitenlandse Zaken Charles de Broqueville steunde het werk.

In New York was Marie-Louise de Sadeleer de drijvende kracht en verantwoordelijke voor ondermeer het 'Book for Belgian Soldiers'; zij spande zich ook in om de 'godmothers' te verenigen.

De soldaten richtten zich normaal gezien tot de consul, die de aanvragen voor onderzoek doorspeelde aan de verantwoordelijke van de hulporganisaties.

Zo ontving Marie-Louise de Sadeleer regelmatig aanvragen die dan verder onderzocht werden door de verantwoordelijken van de organisaties.

Hierna enkele uittreksels uit de sollicitatiebrieven, meestal in het Frans, vrij vertaald (3):

15-6-1918

Henry De Vos Z 158 4de Compagnie Mitrailleur
Armée Belge en Campagne.

...Je kent de moeilijkheden van de kleine Belgische soldaat die sinds 4 jaar geen contact heeft met zijn ouders, die ginds leven onder het juk van de barbaren. Ik ben geïsoleerd van iedereen, dus heb je geen 'petite marraine de guerre' die mij van tijd tot tijd een bericht uit Amerika stuurt, dat mij zeker zal opmonteren...

25-7-1918

Raedemaecker Z 159 2/V

Armée Belge.

...ik heb een staat van dienst: begin augustus 1914, 26 maanden aan het front als infanterist, ingevolge verwonding in de graad van 'maréchal des logis'. De meter mag corresponderen in het Frans of het Engels.

(Aanbevolen door de Commandant J.Herbillon).

1-8-1918

Eduard Sarasijn

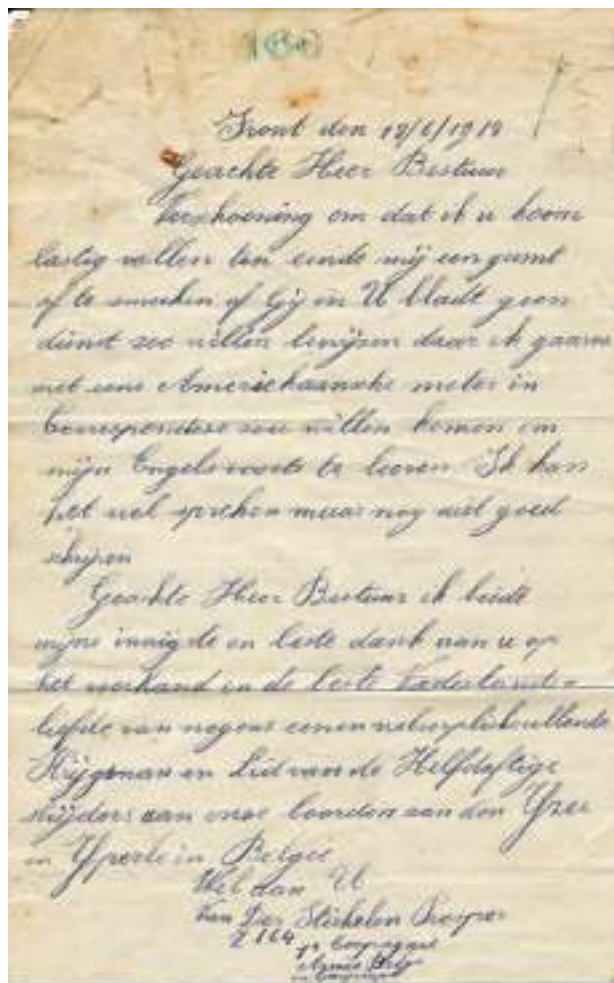
Brigadier Z 96

Belgian Army in the field

...Ik ben een jeugdige vrijwilliger aan het front sinds 2 augustus 1914 en heb sindsdien nog geen contact gehad met mijn oude moeder. Ik zou u dankbaar zijn indien mij een oorlogsmeter toegediend werd om mij wat meer courage te geven om te volharden tot het einde.

Tot slot deze prachtige brief geschreven in gebrekkig Nederlands door Prosper Van der Stichelen, 'soldaat 1ste Compagnie, Armée Belge en Campagne' aan de Belgische consul, die hem bezorgde aan Marie-Louise de Sadeleer. In Nederland kwam reeds in 1916 'Het Werk der Vlaamsche Oorlogsmeters' tot stand op initiatief van Johan De Maegt en Anna De Vos. Deze laatste was de echtgenote van de Vlaamse zanger en toondichter Emiel Hullebroeck (4). Bij het begin van de oorlog verzorgde Hullebroeck zangavonden voor vluchtelingen in Nederland. Hij was het slachtoffer van zijn succes en zag geen gelegenheid terug te keren

naar het bezette België. Hij werd gedreven door een zekere naastenliefde en schonk zijn hebben en houden aan de Belgische werken ten voordele van vluchtelingen en soldaten. Samen met De Maegt startte het echtpaar Hullebroeck het 'Werk der Vlaamsche Oorlogsmeters'. Dit had tot doel 'de Vlaamsche en Nederlandse vrouwen aan te zetten om zich over het lot van den Vlaamschen Ijzersoldaat te ontfermen en, voor den duur van den oorlog, door een opbeurende briefwisseling, de jarenlange vereenzaming dragelijker te maken.' In Vlaanderen kon hij rekenen op de steun van Frans Van Cauwelaert (5) die het werk promootte in het bezette gebied. Helaas, het mooie initiatief werd door de Belgische legerleiding met wantrouwen bekeken. Hullebroeck en De Maegt waren 'loyale flaminganten' en hun flamingantisme werd als politieke onbetrouwbaarheid bestempeld. In 1917 zou Anna De Vos als 'staatsgevaarlijk' aangeschreven staan. De organisatie zou zich toespitsen op propaganda ten voordele van het 'Vlaamse ongenoegen in het leger'. Na vier jaar oorlogsgeweld en ellende was bij velen het enthousiasme zoek. Vanaf januari 1917 onderzocht het liefdadigheidswerk tegenwerking van hogerhand. Briefwisseling werd achtergehouden door de censuurdienst in Folkestone. Er kwamen

geen aanvragen meer aan in Den Haag. Er kwam protest van Van Cauwelaert en zijn echtgenote richtte zelfs een schrijven aan de koning.

Het rapport van de militaire Veiligheidsdienst werd op de ministerraad van 9 september 1917 besproken. Daar zou minister de Broqueville (6) het werk van Anna De Vos verdedigen, zodat de activiteiten verder gezet werden. In de oorlogskrant 'Vrij België' van 3 augustus 1917 werd een brief opgenomen van een zeke-re 'Ziekendrager' aan de IJzer:

'Sedert het 'Werk der Vlaamsche Oorlogsmeters' is ontstaan spelen zich hier dikwijls schoone tafereeltjes af. In onze compagnie zijn hier ook vier of vijf jongens, die door 't toedoen van Mevrouw Hullebroeck aan een Vlaamsch-schrijvende Oorlogsmeter geraakt zijn... Een aanzienlijke leemte heeft Mevrouw Hullebroeck gevuld. Veel jongens heeft zij uit den nood geholpen... O, zielsverheffende oogenblikken voor onze Vlaamsche strijders! O, opbeurende, heelende brieven der Oorlogsmeters. Deze hebben ook deel in 't lijden, in 't strijden en in 't zegepralen onzer kerels. Naast die geregelde brieven ontvangen onze jongens nu en dan een pakje tabak of een kistje sigaren. Onnoodig te zeggen dat die bij onze strijders welkom zijn... Al dat goed, al die zedelijke hulp aan onze jongens gegeven, die edelmoedigheid en zielsgrootheid, al die schitterende hoedanigheden leiden ons tot het groote beeld der vrouwe, die dat alles 't leven heeft geschonken,

*Mevrouw Hullebroeck.
Grootte zielen, grootte harten.
Winnen zegen, heelen smarten.
IJzer, den 1sten Mei 1917'*

Over de 'Oorlogsmeters' werden ook liedjes en toneelstukken gemaakt (o.a. *Marreintjesliefde*)

en uiteraard ontsproten er idylles. Het beeld dat gevormd werd van de 'Oorlogsmeters' was in het algemeen positief. Men zocht troost en steun, zij was in feite een moeder of een zus... of een lief. Men vertrouwde haar dingen toe die men aan anderen niet zou vertellen. En zo kon het vriendschappelijk contact soms uitgroeien tot een liefdesrelatie. De vrouw die een soldaat in die zeer moeilijke periode steunde en begreep, moet wel een ideale partner geweest zijn!

Willy De Loose

- 1- G. de Sadeleer en A. de Walque, *Histoire familiale, fam. De Sadeleer*, 2006.
Louis Baron de Sadeleer, °Haaltert, 06-10-1852 en +Brussel, 06-05-1924. Advocaat, volksvertegenwoordiger (1882-1912), Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers (1900-1901), Senator (1912-1924), Minister van Staat (1912).
- 2- M. Meul, *Oorlogsmeters van de Belgische soldaten tijdens WO I, licentiaatverhandeling*, KUL 2001-2002
- 3- Persoonlijk archief, bundel fam. de Sadeleer
- 4- Emiel Hullebroeck, °Gentbrugge, 20-02-1878 en +Liedekerke, 26-03-1965. Componeerde o.m. *Hemelhuis*, *Tinneke van Heule*, *Moederke alleen*, e.a.
- 5- Frans Van Cauwelaert, °O.L.V.-Lombeek, 10-01-1880 en +Antwerpen, 17-05-1961. Boegbeeld van de Vlaamse Beweging. Advocaat, Hoogleraar, burgemeester van Antwerpen (1921-1932), minister (1934) en Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers (1939-1954), Minister van Staat (1931).
- 6- Charles de Broqueville, °Postel 04-12-1860 en +Brussel 05-09-1940, premier tijdens WO I, Katholiek volksvertegenwoordiger (1892-1919) minister van Staat (1918) en Senator tot 1936.

Beschilderde meelzakken: stille artistieke getuigen van de Amerikaanse voedselhulp tijdens "den Grooten Oorlog"

Eén van de aangename verrassingen van de tentoonstelling "*Denderhoutem herdenkt den Grooten Oorlog*" was het bezoek van verschillende mensen van buiten Atom die ooit (familiale) banden hadden met onze gemeente. Ze kwamen van ver (Zonhoven, Brasschaat, Knokke, Dendermonde) en van nabij (Ninove, Aalst, Erpe-Mere, Denderleeuw) en brachten soms nieuwe en nog onbekende informatie.

Eén van hen was Gerard Hollaert, de weduwnaar van Paula Eeman van "*t hof van Paasjaalen*", met zijn collectie bloemzakjes -sommige heel mooi beschilderd- die als voedselhulp vanuit Amerika via de '*Commission for Relief in Belgium*' (CRB) bij ons terechtkwamen.

Aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog was ons land slecht voorbereid op het vlak van voedselbevoorrading. Al gauw begonnen steden, dorpen en liefdadigheidsorganisaties te improviseren om de nijpende toestand te verhelpen. Het was zo erg gesteld dat België op 26 oktober 1914 nog maar voor vier dagen meel in voorraad had! Hier bij ons stond het Belgische '*Comité National de Secours et d'Alimentation*' in voor de distributie en pastoor Constant Pauwels was er de lokale voorzitter van. Met dergelijke aankoopbons konden "*de behoeftige werklozen*" goederen aankopen "*bij het komiteit en bij de winkeliers.*"

Belgische notabelen zijn in Amerika deze steunactie gaan bepleiten, onder hen de Haaltertse katholieke Minister van Staat Lodewijk Baron de Sadeleer.

De hongerlijdende bevolking in ons land werd geholpen door de "*Commission for Relief in Belgium*", die scheepsvrachten met meel en andere waren uit de USA liet overbrengen. De '*Commission for Relief in Belgium*' was een Amerikaanse organisatie die met Herbert Clark Hoover (1874-1964) aan het hoofd, al vanaf 1914 voedsel aankocht en via de haven van Rotterdam naar België transporteerde. Met een maandelijks budget van 12 miljoen dollar, verkregen via staatssteun en donaties (na soms ronduit pathetische oproepen in lokale kranten), verzamelde en verscheepte de organisatie voedsel en andere hulpgoederen

naar ons door de Duitsers bezette land. In België werd voor de verdere distributie onder meer samengewerkt met het Comité National de Secours et d'Alimentation (CSA).

Tijdens WO I ontving de Atomse schoolgaande jeugd steun uit Pierrepont, een piepklein stadje in de staat New York, dat zoals vele andere steden en dorpen giften inzamelde voor de noodlijdende kinderen in België en Denderhoutem had toegewezen gekregen. In een krantenartikel uit de lokale "*Canton Commercial Advertiser*" van 01.12.1914 lezen wij dat er niet minder dan 127,80 US\$ werd opgehaald "*waarvan elke cent zal worden besteed aan de aankoop van voedsel*".

Een klasfoto zoals deze hieronder met de leerlingen van Meester René Van Herreweghen van de gemeentelijke jongensschool in de Molenstraat werd dan als dank opgestuurd naar Amerika. Heel centraal, midden de onderste rij staat een zwart bord met een in krijt (foutief) geschreven opdracht: "*As a gift of their gratitude from the Belgian children of Denderhautem to the little American of Pierrepont 1914 - 1918*".

Tussen 1914 en 1918 leverde de Commission for Relief in Belgium ongeveer 320.000 ton meel aan België verpakt in fijne katoenen zakken, elk met een eigen bedrukt opschrift en logo dat aangeeft door welke producent en in welke staat ze gevuld zijn.

De CRB hield de verplaatsing van de zakken naar België nauwlettend in de gaten. Enerzijds aasden Duitse munitiefabrieken op de katoenen zakken en anderzijds vreesde de CRB dat de zakken, eens ze leeg waren, gevuld konden worden met minderwaardig meel om dan verkocht te worden aan de hongerige burgers. De lege zakken werden dus zorgvuldig verzameld – om oplichting of misbruik tegen te gaan – en herverdeeld aan scholen voor beroepsonderwijs, naaiateliers, kloosters waar ze artistiek werden opgewarderd en/of herwerkt tot tafelkleedjes, een schortje, kussen of boekomslag, om vervolgens als geschenk en blijk van dankbaarheid aangeboden te worden aan mensen die een rol hadden bij de hulpoperaties.

Terwijl vele vrouwen besloten om een molen of de merknaam van het meel te naaien op de stof, waren er ook die originelere ontwerpen naaiden, schilderden of tekenden. De ontwerpen waren zoals u hiernaast kan zien erg gevarieerd: uitingen van dankbaarheid aan de Amerikanen, Belgische en Vlaamse Leeuwen, Koning Albert himself, de IJzervlakte...

Kunstenaren gebruikten de meelzakken als schilderdoek voor hun olieverfschilderijen. De versierde zakken werden nauwlettend gecontroleerd en gedistribueerd aan bedrijven en organisaties in België, Engeland en de Verenigde Staten om zo geld te kunnen inzamelen voor voedselhulp.

Veel zakken werden ook aan de leden van de *Commission for Relief* geschonken als teken van dank voor alle hulp aan de Belgische bevolking. Zo ontving Herbert Hoover meer dan 300 versierde meelzakken, waarvan sommige beschilderd door Belgische kunstenaars, zoals Jos Albert, Piet Van Engelen en Jean Brusselmans. Ze worden bewaard in het Memorial Library and Museum in Iowa.

Ook het Jubelparkmuseum kan zich beroemen op een collectie van zo'n 58 Amerikaanse meelzakken. Zij werden aan het museum geschonken door mecenas en kunsthistorica Isabella Errera (1869-1929), die ze waarschijnlijk zelf in haar bezit kreeg in de periode dat ze hielp bij de bevoorrading van Ukkel.

Luc POTS

bron: Jubelparkmuseum - Jubelpark - 1000 Brussel - <http://www.kmkg-mrah.be>

Denderhoutem - Duivenmelken, een heerlijk recht

Anders dan de titel doet geloven, heeft duiven melken weinig met melk te maken. Goed, een duif produceert wel een soort melkachtige substantie in haar krop waarmee de kleintjes gevoed worden nadat ze uit het ei zijn gekropen, maar duiven melken betekent niets meer dan het houden van duiven voor de sier, de gezelligheid maar meestal voor het wedstrijdvliegen met postduiven. Op onverklaarbare wijze kunnen de beestjes op duizend kilometer afstand feilloos de weg terugvinden naar hun hok.

De postduif stamt af van de rotsduif en wordt al sinds de tijd van de Grieken en Romeinen gebruikt om post mee te versturen.

Wie ooit in Cappadocië (Centraal Anatolië, Turkije) heeft rondgetoerd stond ongetwijfeld versteld van het groot aantal duiventillen uitgerofd, zowel in de antieke als in de moderne tijden, over een groot oppervlak in de tufstenen wanden.

De vogels broeden hier en zodoende ontstaan een hoop uitwerpselen die in korte tijd een laag vogelmest vormen. Deze lagen worden afgevoerd en gebruikt als meststof voor het land.

Ook bij ons zorgden de duiven op de grote til in de Middeleeuwen voor heel wat kostbaar mest: men hield niet alléén maar duiven om te tonen dat men iemand was. Want vergis je niet: duiven houden was toentertijd niet de populaire volkssport die we tot voor kort in Vlaanderen kenden!

Het oprichten van een duiventil en het in het bezit hebben van een vlucht duiven was vroeger niet zomaar aan eenieder toegestaan. Het was een zogenaamd 'heerlijk recht', hetgeen betekende dat het recht erop aan de heer behoorde, zoals eveneens het geval was voor de molens en de brouwerijen. In praktijk betekende dit dus dat het houden van duiven voorbehouden was aan de adel en aan de hoge geestelijken, voor zover die grootgrondbezitters waren. Het bezit van een stenen duiventoren zoals op deze kalenderminiatuur in het Getijdenboek van Albrecht van Brandenburg, ca. 1525 (*Amsterdam, Bibliotheca Hermetica Philosophica, eertijds Ms. Astor A 24, fol. 18*) gold als statussymbool.

Alleen de heer kon dus toestemming verlenen en de houder van zulk octrooi bezat het exclusieve monopolie om duiven te fokken binnen het areaal, door de banaliteit bepaald. Duivenhokken konden zelfs het voorwerp uitmaken van een afzonderlijk leen! Slechts hier en daar kreeg de "gewone man" toelating deze geveulgelde vrienden van de tegenwoordige duivenmelker te kweken. In Kozen, in het Prinsbisdom Luik (nu Belgisch Limburg) was in 1776 voor een "duyfhuys", een duiventil, een belasting verschuldigd van twee gulden, dit was het dubbele van de belasting voor een eigen huis! Maar dan nog was het aantal vogels zeer streng gereguleerd door de centrale wetgeving: het bezit van een duiventil was gebonden aan een grondbezit van minstens vijftien bunders(1), waarvan vijf rond de hokken gelegen. Van vijftien tot dertig bunders liet men maximum acht koppels toe, boven de dertig bunders mocht men een willekeurig aantal houden, tot maximum 150 stuks. Dit alles om het zaaigraan te beschermen.

De duivensport ontstond omstreeks 1800 in Luik en drong omstreeks 1890 ook op het platteland – ook in Vlaanderen - door. De sport bestaat er in te racen met duiven in wedstrijdvluchten. De duiven worden ingedeeld in leeftijdsklassen (jonge duiven, jaarlingen (soms) en oude duiven). Eventueel wordt er zelfs nog onderscheid gemaakt naar geslacht: doffers (m) of duivinnen (v).

Elke duivenliefhebber heeft de coördinaten (lengte- en breedtegraad) van de plaats waar zijn duiventil staat. In onze streken wordt een onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten vluchten: vitesevluchten (tot 300 km), halve fond (300 à 500 km), fond tot 800 km (Zuid-Frankrijk) en grote fond van meer dan 800 km (Spanje). De duiven werden in het duivenlokaal ingekorfd en naar de losplaats gebracht. In het begin was dit het werk van 'convoyeurs' die met manden op de rug naar Lyon of Orleans liepen. Later kwamen paard en kar, de duiventrein, de vrachtwagen, de container en het vliegtuig. Heel wat duivenliefhebbers kochten tijdens het interbellum een radio om de weerberichten voor de duivenliefhebbers te beluisteren en om te weten of hun duiven gelost waren. Het constateren onderging een grote evolutie. Voor 1900 brachten lopers de duif zelf in een duivenzak naar het inkorvingslokaal. Later kreeg de duif een stempel met een nummer en dit nummer moest men afschrijven en binnenbrengen. Daarna moest men de ring tonen in het lokaal. Er was gewoonlijk maar één constateur, later kwamen er constateurs op meerdere plaatsen. De constateur werd uitgevonden door Vanden Bossche uit Oudenaarde. Langzamerhand had elke duivenliefhebber een constateur in eigendom of (meestal) in huur van de duivenbond. Aan de hand van oefenvluchten en de prestaties van verwante duiven, weet de *duivenmelker* over welke afstanden zijn duiven best vliegen. Alleen met de snelste duiven werd doorgefokt

De allereerste vermelding van een Atomse duivenmelker vonden wij terug in De Volkstem van 3/9/1913: Van den Storme speelt 17de bij de oude duiven maar is wel eerste bij de jonge duiven op de prijsvlucht uit Creil van 1 september georganiseerd door de Duivenliefhebbersmaatschappij "Het Land van Aalst" dat lokaal hield in 't Paviljoen in Aalst. Waarschijnlijk gaat het om August-Richard Van den Storme, vader van August Van den Storme, beter bekend als "*Stoker's Gist*" (zie verder).

Vervolgens in De Volkstem van 7/8/1919: Fr. De Coorde werd 2de bij de oude duiven op de prijsvlucht uit Blaton georganiseerd door "*Eerlijk duurt langst*" in Herzele. Van den Storme speelt in september van datzelfde jaar in Aalst bij de maatschappij "Land van Aalst" en ene Van Vaerenbergh duikt meermalen op als winnaar bij dezelfde maatschappij in 1922.

Het eerste teruggevonden erediploma van De Eendracht is er één uit 1938 en werd uitgereikt aan Karel "*Sjarel*" Redant. Die begon dat jaar als duivenmelker met een koppel duiven dat hij kreeg van een onderwijzer uit Wetteren. Boven de stalling op het ouderlijk hof in de Dwarsstraat werd een duivenkot gemaakt want het bleef niet bij het ene koppeltje: de Haaltertse kampioenen Hilaire en zoon Adhemar Maeschalck evenals meester Octaaf Van Vaerenbergh (Haaltert) brachten nieuw bloed en kennis op het hok. E.H. Uyttenhove (Dries in Atom maar toen pastoor in Gijzegem), zelf een fervent duivenmelker, schonk ook

thuishok van een getrainde duif. Door verschillende postduiven van verschillende locaties mee te nemen kon men berichten naar meerdere plaatsen sturen. In WO I moesten de duiven geslacht worden. De Duitsers vreesden spionage. Duivenspel was verboden. De wet van 24 juli 1923 was erop gericht militaire duiven te beschermen. Het K.B. van 6 juli 1927 bepaalde dat de burgemeester of de commandant van de rijkswacht de toelating moest geven om een duiventil op te richten. De duivenliefhebbers moesten lid zijn van de Koninklijke Belgische Duivenliefhebbersbond. Deze werd opgericht in 1910. Tijdens WO II werden de duiven uit de streek op Duits bevel verzameld in Anderlecht. Ze werden uit enkele provincies (zoals West-Vlaanderen) geëvacueerd. Alle drie maanden moesten in België lijsten ingevuld worden voor het gemeentehuis om te zien of er geen duiven verdwenen waren. Er is na de oorlog zelfs het monument van de duif als weerstander opgericht. Duivensport is altijd een mannenzaak gebleven en na WO II vooral de hobby van arbeiders en boeren. Na de oorlog begon het aantal duivenmelkers echter sterk achteruit te gaan: in 1947 waren er nog 175.380 duivenspelers in België; in 1994 waren er dat nog 70.000.

Na het overlijden van Edward in 1941 verhuisde het lokaal naar het Dorp bij Gustave Van Vaerenbergh en Mathé Marie-Thérèse.

De naam "Duivenbond Eendracht" vond ik ook terug in een aankondiging van een openbare verkoop op 29.11.1948 door Notaris E. Van Oudenhove op vraag van G. Van Vaerenbergh van een welgelegen handelshuis "zijnde het welgekende lokaal der duivenmaatschappij "De Eendracht" op het Dorp, dicht tegen de kerk".

enkele rasvliegers en zo begonnen ze "te Redantes"- de thuis van Madame Irène(2) - kampioenen te kweken en op te leren.

Uit opzoekingen en navraag bij oudere inwoners blijkt dat het eerste lokaal van de Atomse duivenmaatschappij waar de duiven werden ingekorfd zich in de Molenstraat bevond in het café van kleermaker-herbergier Edward Van Rossen en diens echtgenote Maria Celestine Scheerlinck(3).

Daar troffen de broers Redant andere Atomse duivenmelkers zoals Dokter Jozef De Rouck, meester Van der Speeten (die les gaf in het college), Aimé De Pelsmaecker, August Van den Storme ("Stoker's Gist") en vele anderen met wie ze historische duels uitvochten op de prijsvluchten zelfs op Barcelona!

Bij navraag bij de Koninklijke Belgische Duivenbond blijkt dat de Vereniging Eendracht uit Denderhoutem in 1940 bij hen aansloot.

Een getrainde postduif kan over grote afstand, en zelfs na jaren, nog zijn hok terugvinden. Vroeger werd zo post verstuurd: een dun en klein papierdje werd beschreven met enkele regels, en dit werd aan de poot bevestigd. Na het loslaten, vloog de duif terug naar zijn hok, waar dat bericht gelezen kon worden. Het was dus alleen mogelijk om berichten te versturen naar het

Het was Frans Van Rossen, de zoon van Edward, die het pand kocht(4) en er het duivenlokaal samen met zijn vrouw Melanie Schouppe zou uitbaten tot in 1964 toen Charles De Bruyn en zijn echtgenote José Van Laethem het café overnamen.

Een foto, genomen voor het lokaal, ter gelegenheid van het "kampioenschap Frans De Man"(5), dateert uit de bloeiperiode van de Atomse duivenmaatschappij(1965).

In 1979 zou Charel De Bruyn en zijn echtgenote José echter "Café Ninove" beneden op het dorpsplein overnemen maar de duivenmaatschappij Eendracht bleef lokaal houden op het bovendorp.

1. Smet Gustaaf 2. De Bruyn Alfons 3. Van Rossen Edward 4. Van Rossen Frans
5. Scheerlinck Georges 6. De Man Frans 7. Van Den Storme August
8. De Bruyn Frans (Vondelen) 9. Van Den Stockt Jozef
10. Van Schandevijl Albert 11. Meert Richard 12. ? 13. De Winter Charles
14. Soetens Marcel 15. Bodaert ... 16. Van Der Hoeven Frans 17. Souffriau August
18. ? 19. Uyttersprot Marcel 20. Scheerlinck Richard 21. Geeroms Gustaaf
22. Lievens Gustaaf 23. Coppens Jozef 24. Hamerijck Albert 25. Guns Jules
26. Muylaert Jozef 27. Chevalier Richard 28. Fosseel Frans

Links: Jozef Souffriau - Rechts: Roger Bellemans

Etienne Roelandt en zijn echtgenote Betty zouden dan de fakkel overnemen maar toen in 1988 de erfgenamen Van Rossen besloten het pand te verkopen⁽⁶⁾ verhuisden ze – samen met “den duivenbond” naar de Vondelen. Toen ook dit huis in 2001 werd verkocht was het gedaan met het café en met de duivenmaatschappij Eendracht.

Voor de Atomse duivenmelkers zat er toen niets anders meer op dan uit te wijken naar de duivenbond in de Lebeke.

Waar vroeger de duivensport een sportieve hobby was, is dit nu een sportief beroep geworden. Het World Pigeon Center te Hoeselt werd in 1999 opgericht als hypermoderne en computergestuurde duiventil voor 7.000 prijsduiven. Kostprijs 150 miljoen BEF. De Belgische duif blijft de absolute nummer 1 voor de Aziaten: Japan, Taiwan, Zuid-Korea en de Arabische wereld die er graag enorme bedragen voor neertellen.

Duivenmelken is weliswaar een miljoenenbusiness geworden maar toch zijn er in Atom nog echte dievenliefhebbers gebleven, getuige hiervan de foto anno 2011...

Luc POTS

- 1- *Één bunder=400 roeden=1 ha 22 a 98 ca, cfr. Joris Vanderhaeghen in zijn scriptie “Het buitenstedelijk grondbezit van de Gentse burgerij in het begin van de 15e eeuw (1400-1410)” blz. 9.*
- 2- *Zij zou in 1961 trouwen met Clément, zoon van bakker Louis Roelandt (Vondelen), zelf een verwoed duivenmelker.*
- 3- *In het huis van de vroegere ‘hoedenmaakèrs Rosine’ tegenover de huidige juwelierszaak van Paul Roelandt.*
- 4- *Waar zich nu de begrafenisondernemer Muylaert bevindt.*
- 5- *De latere burgemeester.*
- 6- *Aan begrafenisondernemer Muylaert.*

De H. Missies te Haaltert (II)

Een pamflet maakt ons diets welke aflaten werden *'vergund aen het H. Missie-Kruis'*.⁽²⁾

Van Gansbeke overleed in 1881 op 55-jarige leeftijd en werd opgevolgd door Eugene De Pessemier die in 1890 zijn eerste missie inrichtte, gepredikt door de paters Redemptoristen. Een tweede volgde in mei 1906.

In 1935 bezorgde pastoor August Van der Mijsbrugge een pamflet aan elk huisgezin als aansporing voor het bijwonen van de derde H. Missie die hij inrichtte, één in 1919 en één in 1927.⁽³⁾

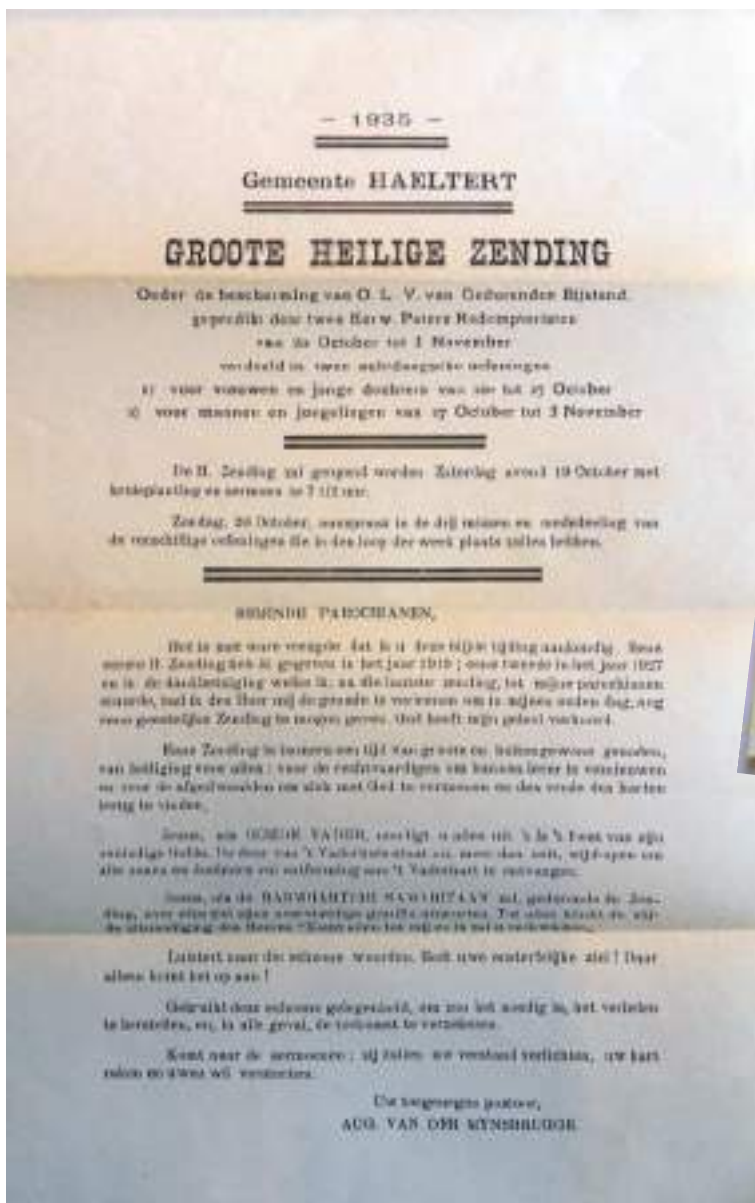

Dank zij een tip van historicus Geert Van Boxstael kunnen wij nog enkele bijzonderheden toevoegen aan onze bijdrage in vorig nummer.

In 1879 was er reeds een H. Missie ingericht door de toenmalige pastoor Desidireus Van Gansbeke.

Deze pastoor had bij zijn aanstelling in 1873 te kampen met een gemeente, verscheurd door de politieke strijd tussen liberalen en katholieken. Gustaaf Van Meldert, vertegenwoordiger van de 'liberale gedachte', behaalde de volstreckte meerderheid in 1861. De liberale heerschappij duurde tot 1879, wanneer de katholieken met Lodewijk de Sadeleer met één stem meerderheid aan het bewind kwamen.⁽¹⁾

Een andere zware taak was de meubilering van de heropgebouwde kerk, na de brand van 1869. Kwam daarbij nog de oprichting van de vrije katholieke scholen en de bouw van het klooster.

MISSIE: 1964. HAALTERT

VOLWASSENEN: 4779.

BELET: 394.

VRIJ: 4385.

GEWEEST: 3731. 85%

NIET GEWEEST: 654.

BIECHTEN: 1964.

In 1965 werd voor een laatste maal een missie gepland door pastoor Antoon Tysmans en zijn onderpastoors P. Strens en A. Janssens. Bij deze gelegenheid werden alle huisgezinnen van Haaltert bezocht en er werd nauwkeurig genoteerd wie bereid was de godsdienstige oefeningen bij te wonen en wie weigerde. Een document toont ons de resumé van de resultaten.(4)

Wij zien een niet onaardig percentage bezoekers van 85%!

Wal

- 1- Lees meer hierover in: De Loose W., 'Bijdrage tot de geschiedenis van het politieke en sociale leven-Haaltert, 1830-1976', HK Haaltert 1995, blz. 22 e.v.
- 2-3 en 4- Kerkarchief, bundel 558

Met dank aan historicus Geert Van Boxstael en aan deken De Wilde

CM-Ziekenzorg te Heldergem

Door tussenkomst van schepen Désiré Allaer werd aan enkele geïnteresseerden, onder wie Paul Impens, gevraagd te starten met een afdeling van Ziekenzorg.

Op 19 februari 1981 was er een startvergadering in de herberg 'Oud Gemeentehuis' bij Omer Van Geyt. Behalve de schepenen Désiré Allaer en Roger Van Keymeulen waren aanwezig: Albert De Neve, Kamiel Danckaert, Paul Impens, Frans Haezaert, Jean Pierre Tas, Frans Malfroid, Eddy Verstockt en Marcel Moreels. Paul Impens werd aangeduid als voorzitter, Albert De Neve als ondervoorzitter en Jozef Andries beheerde de financiën. Zij konden rekenen op een enthousiaste ploeg medewerkers(sters). Sinds de Zusters hun intrek namen in Huize Glorieux verleenden zij ook hun medewerking aan de initiatieven van Ziekenzorg.

Hieronder een opname bij een nieuwjaarsfeest in 1996 (15-jarig bestaan).

Zittend: Iréne Van der Hoeven, Maria Cooreman, Yvonne Van Durme, Diana Vijverman, Eveline De Pelsmaeker, Pauline Schouppe, Paula Breynaert, Jacqueline Marginet en Zuster Bernadette.
2de rij: Veronique Coppens, Christiana Souffriau, Francine Van Craen, Helena De Turck, Zuster Hermania, Zuster Jeannine, Christiane De Moor, Alina Da Silva, Guy Coppens, Paul Impens, Pastoor De Wilde, Karel De Pelsemaeker en Jozef Andries.
3de rij: Albert De Neve, Paul Matthijs, Marcel Moreels, Emile Van Liedekerke en Petrus Souffreau.

RdT

Bron: Minnaert W. in Bijdrage tot de geschiedenis van Heldergem, Deel 10, Verenigingsleven

Passchier Meganck (1722-1776), wind- en watermolenaar te Kerksken en te Aaigem

Passchier Meganck werd op 11 februari 1722 als zoon van Adriaan en van Elisabeth Lievens te Kerksken geboren. Hoe en wanneer hij in het molenaarsberoep is terechtgekomen weten wij niet, want van zijn jeugd is ons niets bekend.

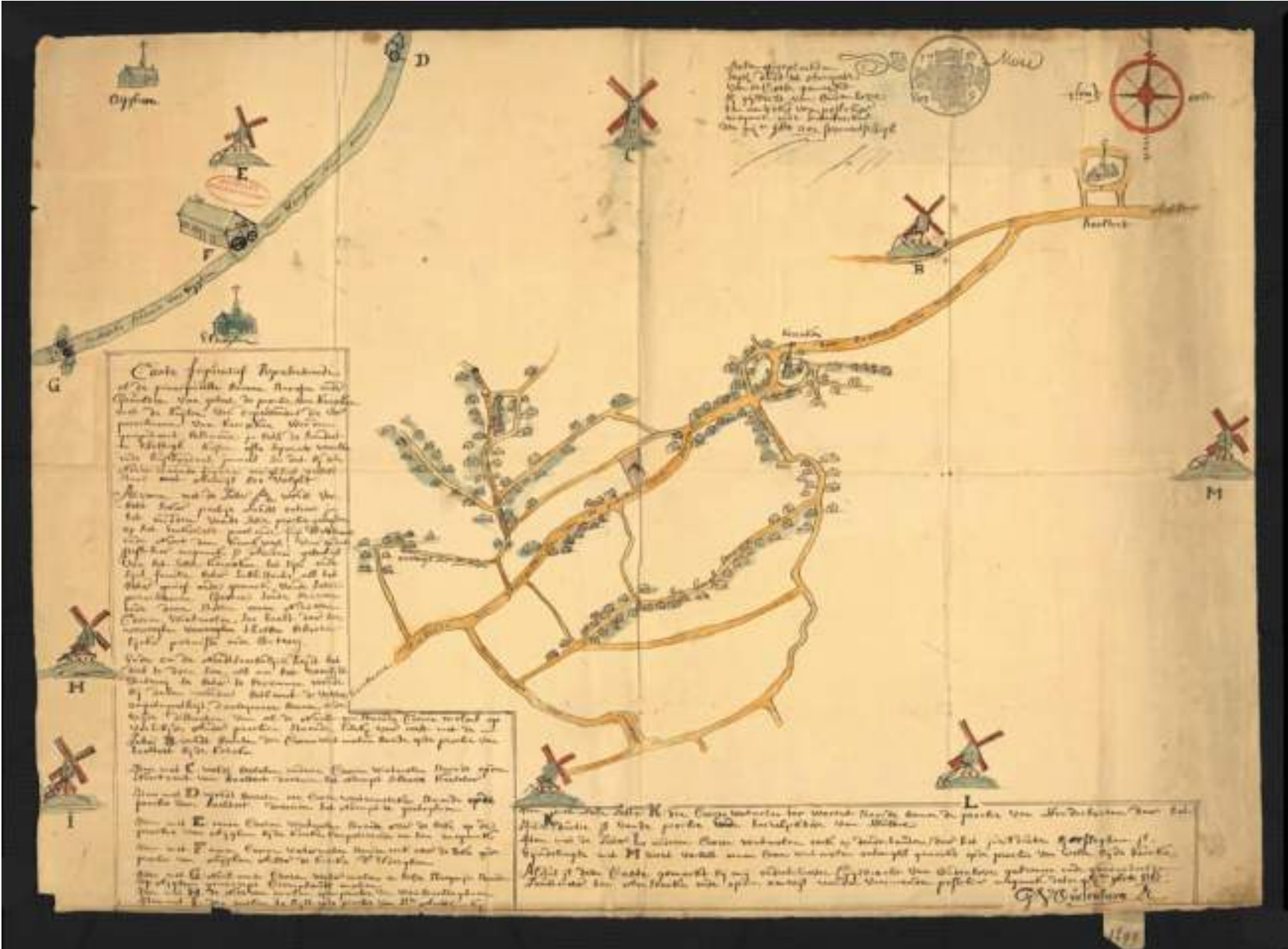
Op 3 februari 1748, Passchier is dan 26, trouwt hij te Aaigem met Albertina van Lierde, de weduwe van Pieter de Vuyst. Deze Pieter was het jaar voordien overleden en was gedurende een zestal jaar eigenaar en molenaar geweest van de watermolen Te Dalme aan de Molenbeek, die de grens tussen Aaigem en Heldergerm vormt(1).

Bij de aankomst van Passchier te Aaigem beschikt deze watermolen over twee waterwielen, één wiel voor de graanmolen en het tweede, onderste wiel, voor een oliemolen. Om de een of andere reden beslist Passchier Meganck zijn onderste molen af te breken, wat ook gebeurt tijdens het jaar 1748. Burgemeester en schepenen van de parochie Aaigem-Vlekkem blijven niettemin Passchier op zijn onderste molen belasten voor de waarde van twee bunder. Passchier gaat daarmee niet akkoord en spant een proces in tegen de plaatselijke overheid. Bij een eerste uitspraak in 1748 wordt hij in het ongelijk gesteld. Ook voor de 'Twee Steden en het Land van Aalst' vangt Passchier bot. Hij probeert het nu voor de Privé-Raad van hare majesteit keizerin Maria-Theresia te Mechelen waar hij een verzoek indient. Het zal evenwel nog tot het jaar 1753 duren voor Passchier uiteindelijk in het gelijk wordt gesteld en de wethouders van Aaigem-Vlekkem het pleit verliezen: de afgebroken molen mag niet meer worden meegeteld bij de opmaak van de belastingen. De wethouders worden tot de kosten veroordeeld (1). Zij laten het er echter niet bij zitten en vragen aan de gedeputeerden van het Land van Aalst twee deskundigen te willen aanduiden om de zaak nog verder te onderzoeken. Dat zijn de molenaars Joannes Elskens van de Gotegemse watermolen en Judocus van Boven(1). Hoe de zaak verder is verlopen is ons niet bekend.

De windmolen Driesmolen en de twee watermolens Engel's molen en de Watterrat te Aaigem op de kaart van Filip van der Maelen uit 1846

De vrouw van Passchier, Albertina van Lierde, overlijdt op 3 maart 1758 te Aaigem. Uit haar eerste huwelijk met Pieter de Vuyst had zij vier kinderen, onder hen Anna Maria de Vuyst die later met Gillis van Grootenbruel zal trouwen. Uit het huwelijk van Passchier met Albertina van Lierde is er maar één kind dat zal een jaar na zijn moeders dood overlijden.

De wateren van
 het Land van
 Overijssel
 die afvloeien in
 de Rijn en de
 IJssel
 en de
 andere
 rivieren
 van
 dat
 Land
 die
 afvloeien
 in
 de
 Zee

Caenke *Op de rivier van de Rijn*
 is de *Caenke* een *rijn* die
 afvloeit in de *Rijn* en die
 door de *Land van Overijssel*
 loopt. De *Caenke* is een
 van de *rijnen* die in de
Rijn afvloeien. De *Caenke*
 is een *rijn* die door de
Land van Overijssel loopt
 en die in de *Rijn* afvloeit.
 De *Caenke* is een *rijn* die
 door de *Land van Overijssel*
 loopt en die in de *Rijn*
 afvloeit. De *Caenke* is een
 van de *rijnen* die in de
Rijn afvloeien. De *Caenke*
 is een *rijn* die door de
Land van Overijssel loopt
 en die in de *Rijn* afvloeit.

De *Caenke* is een *rijn* die
 door de *Land van Overijssel*
 loopt en die in de *Rijn*
 afvloeit. De *Caenke* is een
 van de *rijnen* die in de
Rijn afvloeien. De *Caenke*
 is een *rijn* die door de
Land van Overijssel loopt
 en die in de *Rijn* afvloeit.

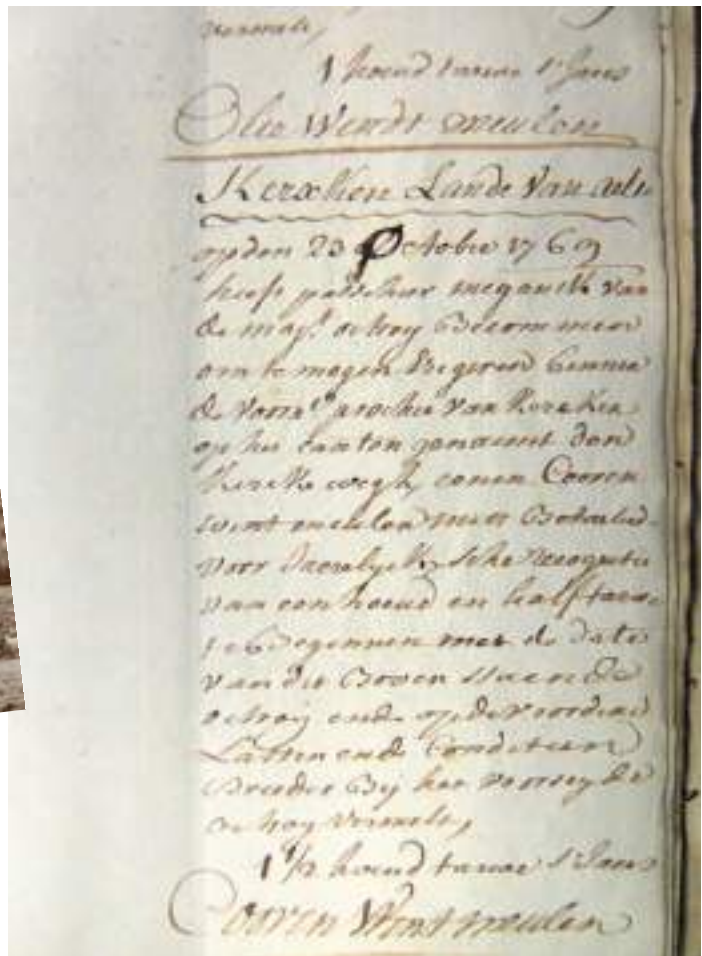
De *Caenke* is een *rijn* die
 door de *Land van Overijssel*
 loopt en die in de *Rijn*
 afvloeit. De *Caenke* is een
 van de *rijnen* die in de
Rijn afvloeien. De *Caenke*
 is een *rijn* die door de
Land van Overijssel loopt
 en die in de *Rijn* afvloeit.

G. W. van der
 A.

Onze watermolenaar blijft echter niet bij de pakken zitten en doet op 6 februari 1759 een aanvraag aan de hogere overheid om te Aaigem, op een perceel land op de Boskouter aldaar, een houten koren- en oliemolen te mogen oprichten(1). Een windmolen bouwen tussen twee al bestaande watermolens valt eigenlijk niet zo goed te begrijpen. Deze windmolen zal het in ieder geval maar een kleine honderd jaar uithouden. Passchier wordt daarbij door het gemeentebestuur van Aaigem-Vlekkem gesteund met een verzoek waarin wordt gezegd *'datter in vier omliggende prochie's geen wint meulens en staen'* (1). Over de twee watermolens wordt wijselijk gezweven. De bouw van deze windmolen, *Driesmolen* genaamd, wordt hem toegestaan en zeer waarschijnlijk draait deze in 1760.

De windmolen van Passchier Meganck te Kerksken. Hij werd in 1927 ontmanteld (Verzameling HK Haaltert).

Op 14 december 1762 hertrouwt Passchier Meganck met Anna Christina d' Hondt, een meisje uit Ressegem, met wie hij twee kinderen zal hebben. Het eerste, Jan Baptist, werd op 8 april 1767 te Aaigem geboren, maar het tweede, Maria Anna, ziet op 2 juli 1771 te Kerksken het levenslicht. De oorzaak is dat Passchier op 21 oktober 1769 van de hogere overheid de toelating krijgt om te Kerksken, op het canton genaemt *den Kerckwegh*, een houten korenwindmolen te mogen bouwen.(1) Hij zal daar in 1770 al gestaan hebben en wordt door Passchier zelf bemalen, de *Driesmolen* te Aaigem wordt verpacht.

Een *'Carte representatief representerende al de principaelste baanen, straeten ende gehuchten van geheel de prochie Kerxken met de huysen van d'opwoonenden'* uit 1767 getekend door *'Ghysbrecht Van Oudenhove, gesworen en geadmiteerden landtmeter'* toont ons de toen bestaande *'coorenwindt en coorenwatermolens'* in onze regio (zie kaart blz. 19). Het perceel op Terlicht waar de molen zal komen is aangeduid door de letter *A*, *'er wordt verbeeldt eene partije landt omtrent in het midden van de prochie, geleghen op het Kerxkenveldt palende suyt aen d'Heirbaene en noort de Kerckwegh'*

Er volgt dan een opsomming van de bestaande molens:

B: Coorenwindtmolen staende op de prochie Haeltert bij de kercke (Molenstraat).

C: den anderen coorenwindtmolen staende op den noordkant van Haeltert, daervan het noempt Schrave Kerselaar (Topmolen).

D: een coorenwatermolen staende op de prochie Haeltert daer men het noempt te Gooteghem (watermolen op Gotegem).

E: eenen coorenwindtmolen staende over de beke op de prochie van Ayghem bij de kercke, competerende aen hem Meganck.

F: eenen coorenwatermolen staende oock over de beke op de prochie van Ayghem achter de kercke te Helderghem.

G: noch eenen coorenwatermolen en holieslagerije staende op Ayghem genaempt Cromphautsmolen.

H: de nieuwen molen op de prochie van Woubreghteghem.

I: de molen Ter Rijst op de prochie Sint Antelincks.

K: coorenwindtmolen ter Waerent staende binnen de prochie van Denderhoutem.

L: eenen coorenwintmolen oock op Denderhautem, Dael.

M: eenen coorenwintmolen onlangs gemaect op de prochie van Welle bij de kercke.

De handtekeningen van Passchier Meganck, van zijn vrouw Anna Christian d' Hondt en van Gillis van Grootenbruel onder de verkoopakte van 17 oktober 1775.

Op 17 oktober 1775 verkoopt Passchier Meganck zijn windmolen te Aaigem op de Dries aan Gillis van Grootenbruel, afkomstig van Sint-Maria-Oudenhove maar getrouwd met Anna Maria de Vuyst, een dochter van Pieter en van Albertina van Lierde, eerste vrouw van Passchier. Deze Anna Maria de Vuyst is voor de helft eigenaresse van de watermolen Te Dalme te Aaigem. Op het ogenblik van de verkoop van de Driesmolen is deze windmolen alleen korenmolen en heeft hij twee koppels stenen. Pauwel de Swaef moet voordien pachter zijn geweest want zijn naam komt voor in de prijslijst van de molen. Passchier had voordien al geprobeerd, door bemiddeling van de griffier van Aaigem-Vlekkem, Guillame Franciscus Redant, de windmolen te verkopen. Dit was echter niet gelukt aangezien er geen kopers waren opgedaagd. Nadien probeert Passchier de molen aan Anton de Munter, de tegenwoordige pachter, te slijten, maar deze wil maar 2000 gulden betalen. Daarenboven staat

volgens hem de windmolen tussen twee watermolens, wat niet bevorderlijk is voor de zaken. De verkoop wordt dan voor het bedrag van 4000 gulden tussen Passchier en Gillis van Grootenbruel besloten.

Passchier Meganck sterft op 27 april 1776 te Kerksken, 54 jaar oud. Zijn windmolen te Aaigem was intussen op 27 februari 1776 door Gillis van Grootenbruel doorverkocht aan Pieter Scheerlinck, erfmeier van Helderghem. Aangezien Passchier nog minderjarige kinderen heeft, wordt een staat van goed opge maakt(2). Daarin vinden we een uitgebreide beschrijving en schatting van zijn roerende goederen in zijn huis te Kerksken dat in *caereelsteen* is opgetrokken. Er is een keuken, een grote en een kleine kamer, een kelder en een zolder. Verder is er nog een bakhuis en een stal. En uiteraard de windmolen (*Item den cooren wint meulen staende op de selve hofstede met alle de draeiende wercken, staeck ende cruijse met alle appendentie ende dependentie, emmers alles dat den meulen raeckende is*).

In het huis bevindt zich nogal wat tin- en koperwerk, een 'orloghe met cas' en twee spinnewielen. Er is ook een pluimen bed met hoofdkussen. In de kelder zijn er twee tobbens met smout en een andere met boter. Als dieren zijn er alleen maar wat hoenders en twee varkens.

Tot zover onze korte beschrijving van Passchier Meganck, een wel zeer ondernemend wind- en watermolenaar.

Georges L. Souffreau
Woubrechtgem

1- RAG, Land van Rotselaar nr 2223 f° 32 e. v.

2-RAG, Land van Rotselaar, nr. 561, Staten van Goed Haaltert-Kerksken

Herinneringen Terjoden

Behalve de gemeenteschool, opgericht in 1897, was er eveneens de *'Sint-Jozefsschool'* voor meisjes, opgericht door de zusters Franciscanessen van Opbrakel, die werd aangenomen in 1907. In 1938 waren er reeds vier klassen in de lagere afdeling en drie kleuterklassen.

Hierna een klasfoto uit de periode 1946.

Een klasfoto uit de meisjesschool omstreeks 1946 (geboortjaar 1936 en 1937). Er zaten twee studiejaren bij elkaar (de kleine en de grote kant). Achteraan zien wij het bord met de *'Erelijst'*, waarschijnlijk de vlijtigste leerlingen in die periode: Nelly en Lisette Verleysen en Anna of Adrienne De Kerpel.

Verz. Agnes Droessaert

Linker rij banken: 1ste bank: Marie Jeanne D'Haeseleer en Adrienne De Kerpel
2de: Clemence De Petter en Lisette Verleyen
3de: Marcella De Gendt en Nicole Cardon
4de: Mariette Aelbrecht
Dubbele rij: 1ste: Anita Verhoeven, Lucienne Van Biesbroeck, Lauretta Verbeken en Lena Van den Brempt
2de: Agnes Droessaert, Nelly Verleyen en Ilianne Van den Driessche
3de: Anna De Kerpel, Denise Herremans, Paula Van Impe en Yvonne Provost.

Een mooie opname (ca. 1952) van de meisjes die na het 6de studiejaar ook het 7de en het 8ste studiejaar volgden in de plaatselijke Lagere school.

v.l.n.r.: Hermine Meert,
Denise ..., Iliane Van Impe,
Denise Cannau,
Marie-Thérèse Schandevijl,
Iliane De Brouwer,
Williemme De Schrijver,
Juliane ...,
Lea Van der Stockt.

Verz. Eliane Van Impe

De lotgevallen der bannelingen (IV)

Copyright DS

De eerste kaart uit België

Menige droeve dagen en bange nachten hebben wij hier al doorgebracht, menigmaal is de avondschemering een donkere sluier over ons lijden en ellende uitspreidend, over de aarde neder gezegen en nog steeds is er geene beternis in onzen droeven toestand gekomen. Hoe dikwijls hebben mijne gedachten verre van mij, ja ginds verre bij mijn ouders, zusters en kennissen, hoe menigmaal hebben mijne oogen zich met tranen gevuld als ik dacht aan deze die mij uit ganscher harte minden... terwijl ik nu vol bange smart leed van honger en koude, dat mijne vrijheid gansch was ontnomen, dat ik mijne schreden zelfs niet buiten de barak niet

kon richten, zonder dat twee vurige oogen op mij waren gevestigd, die al mijne stappen bespiedde en bij de minste kleinigheid mij overlaadden met vloeken en harde scheldwoorden...

Al opeens wierd ik uit mijne droeve mijmeringen gewekt door een gerucht in het voorste deel onzer barak. Ik spitste mijne ooren en verbeeld u mijne verwondering toen ik mijn nummer hoorde roepen. Ja ik moest mij naar het bureau der compagnie gaan begeven. Ik raadpleegde mijn geheugen, maar vond niets zelfs geen schijnbare reden waarom ik zou moeten voor den feldweibel verschijnen. In allerheil spoedde ik mij naar de aangewezen plaats waar ik met veel vriendschap wierd onthaald. Hij vroeg mijn naam, waarna hij mij eene briefkaart ter hand bestelde. Hoe zal ik nu mijne blijdschap noemen? Met een vlugtig oog doorliep ik het geschrift dat ik eerst aan mijn hart had gedrukt om er de kloppingen te bedwingen. Welke balsem was dat niet voor mijn beangstigd harte, als ik de inhoud dezer zoolang verwachtte kaart uitstortte in mijn gemoed. Ja, 't was alsof ik de woorden letter voor letter wilde verslinden. Wanneer ik terug in de barak was gekomen waren alle oogen op mij gericht. Elk wilde eene vraag tot mij richten, maar ik voorkwam hunne verlangens en deelde hun aanstonds mijn wedervaren mede. Wanneer zij vernamen dat er na ons nog menige onzer kameraden ook in balling waren gezonden dan verlichtten aller harten, ja dan stelden wij ons allen in ons lot, immers het lot der eenen verlicht het lot der anderen.

Verdere gebeurtenissen

Na vele achtereenvolgende dagen van steen dragen op onze schouders, moesten wij een ander werk nog slavelijker dan de andere uitvoeren. 't Was opnieuw winter en dan nog heviger als het ooit geweest was. De sneeuw was met grote massa's op de aarde neergevallen en lag op vele plaatsen tot 20 cem dikte. 't Was bijtend koud, want de noorderwind loeide tussen de bergen. De wegen waren glibberig, zodat wij bij elken stap dreigden ten gronde te vallen. Door zulk weder moesten wij 's morgens in de vroege ons naar de statie begeven, om rails te laden welke met 8 mannen op onze schouders moesten laden en met dien zwaren last moesten wij langs slechte wegen de bergen beklimmen tot een uur ver. Zoo moesten wij den ganschen dag dien zwaren arbeid oefenen, bij zooverre dat onze schouders reeds van het vel waren ontbloot. Het zweet stond op ons voorhoofd en viel met druppelen op den besneeuwden grond. Intussen waren wij verscheidene malen langs ons kamp gepasseerd, en door den honger gedwongen zijn wij onze barrak binnengelopen om het weinige brood dat wij nog hadden te verslinden. Zo moesten wij elken keer langs een kleine hoeve gaan en daar wij menigmaal zonder posten waren zodat wij den stok onzer beulen niet moesten vreezen, waren er eenige de hoeve binnengetreden, waaronder één onzer vrienden. De eene kreeg wat brood, de andere een wortel zodat iedereen wat ontving. Zooals ik zeg was er ook een vriend van ons binnengesprongen en daar te midden den voorraad voor de duidsche paarden stond er een emmer gevuld met vuil water, waarin een stuk hard beschimmeld brood lag te weeken voor de paarden. Haastig had hij zulks gegrepen en in zijne zakken geborgen want de duidsche kwamen reeds toegetreden. Ik en mijn twee vrienden liepen naar hem toe om van die goede buit ons deel te krijgen. Dan heeft hij het in vier stukken gebroken, hetgeen wij met dankbaarheid aannaemen en ons goed lieten smaken. Is het niet verschrikkelijk bedorven spijzen te moeten eten door den honger, en dit mochten de duidschers nog niet zien of wij zouden moeten vreeselijk lijden hebben.

De eerste ontlastingen

Op een avond na den dag overgebracht te hebben vol lijden en ellenden, ging er een onzer gezellen zich krank melden en gingen den morgend nadien zich bij den docter begeven. Bij onze wederkomst van het werk vernamen wij dat hij bij de ontlaste was ingeschreven. Ja hij mocht zich verwijderen van dit vervloekt oord en bij zijn geliefde ouders en familie wederkeeren. Den dag van het vertrek was nog niet vastgesteld, en zo verkeerde hij in angstige afwachting. Twee dagen nadien wierd er nog een begunstigd zodat er nu twee mijner vrienden ons vaarwel gingen zeggen. Oordeel welke gevoelens mijn hart deden kloppen wanneer ik hunnen toestand overdacht. Ja, deze twee gelukkigen waren door de ontbering weliswaar wat flauw en slap geworden, doch waren zo ge zond als iemand van ons en zij mochten naar het duurbaar Vaderland, naar het geliefde dorp, naar hen die hen met opene armen zullen ontvangen terugkeren. Veel hadden wij hen afgegeven om aan onze dierbare af te geven om zoo een blijk van gedenkenis te toonen. Hoe groot was onze verwondering toen wij des avonds in onze barrak waren aangekomen, toen wij onze vrienden niet meer zagen. Ja, zij waren reeds verre van het kamp der bannelingen verwijderd. Ja in mijne verbeelding zag ik hen reeds in de armen hunner moeder snellen, die hen met tranen in de oogen van vreugde en met kussen van verwelkoming overlaadde. Onmogelijk zulks te beschrijven welke vreugde ikzelf in mijn hart gevoelde, maar tevens maakte zich eene bittere smart van mij meester, ja 't was eene nieuwe wonde in mijn harte. Doch troostte mij zelve met deze gedachte dat het ook mijne beurt eens zou worden. Zoo ging ik ook bij den docter, maar in plaats van ook van het geluk te genieten kreeg ik enkel vijf dagen... 't Was eene bittere teleurstelling, doch ik herstelde mijn moed en zoo ging het opnieuw met mijne andere gezellen steeds in Gods naam vooruit, betere dagen afwachtend.

Uit 'De lotgevallen der bannelingen' van Valerie Hunninck (Kerksken)

Documentatiecentrum

Wij danken:

Fam. Norbert Beelaert-Vandercapellen, Middelkerke: archief voetbalclub Racing Haaltert.
Hugo Roelants, Haaltert: vier brevierboeken van pastoor E. De Pessemier 1880
Dirk Elskens, Haaltert: bidprentjes en doodsbriefen
Herman Gees, Haaltert: oude atlanten
Marcel Van den Steen, Haaltert: bidprentjes, akten
Omer Roelandt, Haaltert: bidprentjes fam. Baron de Sadeleer
Geert Boelaert, Haaltert: bidprentjes
Marie-Thérèse Lievens, Haaltert: foto's

Wij vernemen het overlijden van Willy De Vos (° Kerksken, 17 januari 1926 en + Aalst, 26 september 2015). Willy De Vos was een periode hoofdonderwijzer in de gemeenteschool van Terjoden. Hij kende 'Treijen' door en door en regelmatig schreef hij er een bijdrage over in het tijdschrift.

Op 15 oktober overleed Karel Redant, woonachtig in Veurne. Hij werd geboren te Haaltert op 21 mei 1937 en was van bij de stichting een trouwe sympathisant van onze vereniging. Karel was onderwijzer in het Sint-Jozefscollege van Aalst, organist en vele jaren koster op Terjoden, animator van het Vreda-cabaret en vooral een vriend die her en der met zijn gitaar er de vrolijke noot inbracht.

Aan beide families, onze oprechte deelneming.

Onze gelukwensen gaan naar de eeuweling Ernest Beerens. Hij is de 21ste in de rij sinds 1787 (geboortjaar) in onze deelgemeenten.

Hij werd geboren in Haaltert op 14 oktober 1915 en huwde Julia Vijverman. Er kwamen 5 kinderen en 27 kleinkinderen en achterkleinkinderen. Hij is oud-strijder WO II, opgeroepen in mei 1940 en gevangen genomen in Oost-Rozebeke. Na een voetreis van 7 dagen belandde hij in Wilhelmshaven in Stalag XI B, waar hij te werk gesteld werd in de zoutmijnen. Zijn 'Entlassungsschein' dateert van 16 februari 1941, wanneer 'Nestjen' terugkeerde naar Haaltert. Wij hopen in één van de volgende nummers een uitgebreider verslag te kunnen publiceren.

Herinneringen Heldergem 1942

Een opname uit 1942 van een groep jonge meisjes met pastoor Maurits Boonants tijdens de zondagontspanning. Deze priester werd geboren in Gent op 2 september 1892. Hij werd aangesteld als onderpastoor in Sinaai in 1920, in Baarle in 1925, in Gent St.-Elisius in 1929 en in Stekene in 1935. In 1940 werd hij benoemd als pastoor in Heldergem en bleef er tot 1947, toen hij overgeplaatst werd naar Scheldewindeke waar hij overleed op 1 februari 1950.

Samen met Moeder Leandra organiseerde hij spelnamiddagen in de 'patronage' voor de meisjes van het laatste studiejaar.

Voraan: Mariette De Troyer, Georgette De Cock, Maria De Cocker, Maria De Geyter en Leona De Pelsmaeker.
Achteraan: Mariette Beerens, Paula Verbeken, Simonne Baetens, Mariette D'Haeseleer, Simonne De Geyter, Pastoor Boonants, Justine Van Geyt, Rachel Van de Wiele, Agnes De Pelsmaeker en Georgette Braeckman.

RdT

Yvonne de Vinck de Deux-Orp.

De bijdrage over de kruisjes in ons vorig nummer herinnerden mij aan een merkwaardig feit. Bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog in mei 1940 werd mijn vader, die spoorwegaarbeider was, opgedragen zich naar het station van Ieper te begeven.

Mijn oudere broer Aimé was samen met zijn boezemvriend Marcel Van Impe zoals zovelen naar Frankrijk gevlucht om aan de Duitsers te ontsnappen. Marcel was de zoon van "koejers vos", en broer van de latere medestichteres van Meubelen Lucas, en woonde nabij de kapel in de Hofstraat. Mijn broer en Marcel geraakten tot diep in Frankrijk in de omgeving van Orange waar zij voor kost en inwonen werkten op een boerderij. Uiteindelijk besloot ook mijn moeder te vluchten naar Otegem, in de buurt van Kortrijk, een zestigtal kilometer ver. Daar woonde haar zus Honorine, mijn meter. Moeder leidde de fiets met ernaast mijn zus Hermine. Ik zat achteraan op het stoeltje, geplaagd door de mazelen. Onderweg, in Herzele, stond na een bocht een groep Duitsers in een rij op het voetpad. Eén van hen verliet de rij en stapte recht op ons af. Wij verstijfden van angst, maar de Duitser gaf mij enkel een reep chocolade en keerde op zijn stappen terug. Ik weet nog dat wij bij een brug over de Leie overnachtten. Het wemelde er van vluchtelingen die de brug over wilden om verder te vluchten. Bij die brug vonden wij het zilveren kruisje. Op de achterzijde stond de tekst: "10 juillet 1906 - Yvonne de Vinck de Deux-Orp".

In Otegem aangekomen, bleek dat ook mijn grootouders op het punt stonden te vluchten. Zij hadden een klein boerderijtje. Met kar en paard vluchtten wij tot in Lendeledede, waar wij op een vierkante hoeve terecht kwamen. Wij sliepen er met meerdere families in de bietenkelder. Terwijl in ons dorp niets gebeurde, werd hier 's nachts stevig heen en weer geschoten. Wij beseften niet dat in de boomgaard achter de hoeve een batterij kanonnen was opgesteld! Uiteindelijk besloot moeder met ons terug te keren. Op doortocht in Hillegem 'bedelden' wij voor wat water. Ik herinner mij dat moeder daar flink voor betaalde! Maar het was ook daar dat wij een vriendelijke voerman ontmoetten die ons met kar en paard naar huis bracht.

Het kruisje werd bewaard als een kostbaar relikwie en ontelbare keren heb ik het gepoetst en telkens rees de vraag: wie toch die Yvonne de Vinck de Deux-Orp wel kon zijn. En altijd speelde de gedachte om het kruisje aan de eigenares of een familielid van haar terug te bezorgen. In 1988 nam ik daartoe zelfs contact op met Radio 2. Die zender had toen een programma "Service Telefoon", gepresenteerd door Martin De Jonghe, waar men terecht kon met allerlei oproepen en vragen. Maar op mijn vraag voor informatie over Yvonne de Vinck de Deux-Orp kwam geen enkele reactie. Tot een zekere W. Cooman uit Assenois op 11 mei 1988 mij berichtte dat de naam de Vinck de Deux-Orp een oude tak is van een adellijke familie afkomstig uit het graafschap Brabant (Antwerpen) uit de 17de eeuw en waarschijnlijk uitgestorven. De "Dictionnaire Généalogique de la Noblesse Européenne", uitgave 1959-1960, vermeldde nog één afstamming, nl. Baron Raymond-Henri-Eugène-Marie-Ghislain de Vinck de Deux-Orp, geboren te Brussel op 1 maart 1892 en wonende in de Belliardstraat te Brussel. Misschien was het wel een broer van Yvonne. Met deze gegevens zocht ik verder maar zonder resultaat. Ook pogingen via internet bleven nutteloos. Onlangs vond ik toch een spoor: een zekere Georges de Vinck de Deux-Orp was gehuwd met Valentine Cornet de Grez d Elzius en kreeg drie kinderen: Raymond de Vinck de Deux-Orp, °01 maart 1892, Yvonne de Vinck de Deux-Orp, °09 februari 1895 en +02 september 1929 en Antoinette de Vinck de Deux-Orp, °04 oktober 1897.

Yvonne was dus elf jaar toen zij het kruisje kreeg, mogelijk bij haar plechtige communie. In bepaalde kostscholen gaf men dergelijke kruisjes. Het blijft wel een raadsel hoe wij in 1940 dit kruisje vonden aangezien Yvonne in 1928 overleed. Wordt hopelijk vervolgd.

René De Paepe

Mooie kerstgeschenken

€15

€10

€20

(prijzen boeken ex. verzending)

€10

Tweede druk €20

Slijvend geschenk

Abonnement 2016 op dit tijdschrift (4 nummers)

- Gewoon lid €12
- Steunend lid €18
- Ereid €25

Kerksken

- Familie De Pauw-De Schrijver ca. 1927
- Aanstelling onderpastoor Van den Bossche, ca. 1935
- Pastoor Van Hoeymissen, oprichter kantschool

- De fanfare in de Watervoor
- De Hollestraat met H. Godelievekapel
- 1945, herinnering bezoek veldmaarschalk Montgomery
- Défilé Feniarskaart, 1770
- Vredestoet, 1945

- Verbouwing parochiekerk, 1892
- Kerksken, Godelievedorp
- Sint Martinuskerk, 16e eeuw
- 1990, instorting toren en gedeelte van het kerschip

